

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ІНКЛЮЗІЇ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

(Шевчук О. К., аспірантка)

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ, Україна

Вступ. Концептуальні засади розвитку сучасного суспільства в сфері соціальної політики визначаються заохоченням до інтеграції та боротьби з відчуженням на основі визнання різноманіття людської спільноти та забезпечення рівноправності людей. Досвід багатьох країн свідчить про те, що інтеграція дітей і молоді з особливими освітніми потребами (ООП) відбувається найкращим чином у рамках інклюзивних шкіл [3; 4], а інклюзивна форма навчання визнається найвідповіднішою тактикою навчання всіх дітей задля отримання рівних шансів навчатися та сформувати навички, необхідні для розвитку та вдосконалення [5]. Слід відмітити, що спорт, об'єднуючи освіту і культуру та базуючись на освітній цінності хорошого прикладу, соціальній відповідальності та повазі загальнолюдського етичного принципу, робить важливий внесок в економічну та соціальну згуртованість і більшу взаємодію суспільства.

Мета та завдання дослідження - здійснити аналіз спеціальної літератури на предмет сьогочасного світового та вітчизняного розуміння інклюзії та її категорій, і їх застосування у спорті.

Матеріали і методи дослідження - теоретичний аналіз і узагальнення спеціальної науково-методичної літератури та Інтернет-джерел.

Результати дослідження та їх обговорення. Результати глобального дослідження ЮНЕСКО [3] показали, що хоча 68% країн мають визначення інклюзивної освіти, лише 57% цих визначень охоплюють численні маргіналізовані групи. В Україні же поняття «інклюзія» широко вживається відносно недавно та разом із поняттям «інклюзивне навчання/освіта» поки що переважно використовується стосовно людей з інвалідністю [1]. Однак, варто зауважити, що в концепції інклюзивної освіти, діти, які її потребують, можуть не мати інвалідності, але мають особливі освітні потреби. Відповідно до Саламанської декларації [3], термін *«особливі освітні потреби»* потребує більш широкого розуміння. Він стосується всіх дітей і молодих людей, чиї потреби залежать від різних фізичних чи розумових обмежень або труднощів, пов'язаних з навчанням, спричинених культурними чи соціальними факторами. Шлях у напрямі до інклюзивної освіти передбачає «визнання необхідності працювати над створенням шкіл, які залучають усіх, приймають відмінності, підтримують навчання та реагують на індивідуальні потреби».

Необхідно зазначити, що шкільна сфера застосування цих понять не є вичерпною. Інклюзія в інших сферах суспільного життя, зокрема у спорті, виступає одним з інструментів реалізації інклюзивної освіти та досягнення соціальної інклюзії в цілому. Зважаючи на різноманітність людського суспільства, кожна людина, залучена до спортивної діяльності, має унікальні здібності, власні інтереси, а також особливі потреби, серед них і навчальні. Окрім *дітей з інвалідністю*, потребу у створенні відповідних умов навчання мають і *діти з*

незначними порушеннями здоров'я. Крім того, з урахуванням викликів сьогодення, все більше *дітей* стикаються із *труднощами в опануванні навчального матеріалу*, у тому числі в контексті спортивного вдосконалення. Разом з тим, існують і *обдаровані діти*. І перші, і другі мають особливі освітні потреби та потребують інклюзії. Недостатнє знання мови, суттєві відмінності у культурі та релігії також створюють певні складності для повноцінного включення таких осіб у спортивну діяльність. Тож *мовні, етнічні та релігійні меншини, діти-біженці, внутрішньо переміщені діти та мігранти* мають свої особливі освітні потреби, а відтак інклюзія в спорті поширюється і на них [1; 2; 5].

Висновки. Таким чином, основна роль інклюзії - допомогти кожному бути включеним в суспільство, освітній процес, різні види активності та діяльності. Інклюзія в спорті, як і інклюзія загалом, охоплює всі форми різноманітності, передбачаючи широкий спектр категорій осіб з особливими освітніми потребами, не обмежуючись лише особами з фізичними, розумовими або сенсорними вадами.

Перспектива подальших досліджень полягають у вивченні та аналізі кращих практик щодо реалізації інклюзивної політики в Україні та світі як теоретичного підґрунтя до реалізації інклюзії в спорті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навч.-метод. посіб. Харків : «Ранок», 2019. 304 с.
2. Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами та Рамки Дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами : Декларація Орг. об'єдн. націй з питань освіти, науки та культури від 10.06.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text.
3. UNESCO. Global education monitoring report 2020: inclusion and education: all means all. Paris: UNESCO, 2020. 444 p. URL: [https://apa.sdg4education2030.org/sites/apa.sdg4education2030.org/files/2020-06/373718eng%20\(1\)-compressed-1.pdf](https://apa.sdg4education2030.org/sites/apa.sdg4education2030.org/files/2020-06/373718eng%20(1)-compressed-1.pdf).
4. UNESCO. Guidelines for inclusion: ensuring access to education for all : programme and meeting document. 2005. 37 с. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000140224>.
5. UNESCO. Towards inclusion in education: status, trends and challenges: the UNESCO Salamanca Statement 25 years on. 2020. 43 с. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374246>.